

Halina Dunin-Woyseth

Liv Merete Nielsen

FORUM

"DESIGNKUNNSKAPSREISEN":

Columbus, Ohio, – La Clusaz, Frankrike – Tsukuba, Japan, og vide-

Noen tanker om kunnskapssyn og rollen dr.gradsstudier i design kan spille i kunnskapssamfunnet: The 3rd Doctoral Education in Design (3DED)
Tsukuba, Japan 14.–17. oktober 2003

Konferansen i Tsukuba var den tredje i en serie konferanser om doktorutdanning innen design. Den første ble arrangert høsten 1998 ved Ohio State University under tittelen: Doctoral Education in Design (DED). Arrangørene var markante aktører innen feltet, Richard Buchanan, Lorraine Justice, Dennis Doordan, og Victor Margolin, som med denne akademiske begivenhet ønsket å starte utviklingen av en diskurs innen doktorutdanning i design. Den skulle være "global i sitt omfang, og pluralistisk i sin karakter". Ohio-konferansen bar preg av at det var det første internasjonale møte for individuelle designlærere som var involvert i dr.gradsutdanning. Den

gjorde det mulig å danne et internasjonalt akademisk felleskap omkring emnet der og da. Den andre konferansen ble holdt i La Clusaz i Frankrike i 2000 og hadde tittelen Doctoral Education in Design. Foundations on the Future. Arrangørene var Dr. David Durling fra Staffordshire University, UK, og Dr. Ken Friedman, Norwegian School of Management, begge tilknyttet Design Research Society (DRS). Konferansen i La Clusaz ble et skritt videre i utviklingen av DED-fellesskapet. Den ble organisert etter fire hovedtemaer: 1) Philosophies and Theories of Design, 2) Foundations and Methods of Design Research, 3) Form and Structure of the Doctorate in Design, and 4) The Relationship between Research and Practice. I likhet med Ohio-konferansen ble papers fra La Clusaz-konferansen samlet i en konferanse-rapport. Begge rapportene har spilt en viktig rolle som utgangspunkt for utvikling av diskursen og som en sentral referanse for utviklingen av forskerutdanning innen design (Buchanan, Doordan, Justice, og Margolin, 1999; Durling og Friedman, 2000).

Den tredje DED-konferansen (3DED) ble arrangert i Tsukuba i Japan i oktober 2003 i tilknytning til et større arrangement; The 6th Asian Design Conference (6thADC), som omhandlet utviklingen innen design og designforskning i vid betydning. I løpet av de siste årene har vi vært vitner til en dynamisk utvikling der utfordringene til designmiljøene er mange og de kommer fra flere hold. Den akademiske verden etterlyser høye standarder i forskerutdanningen, mer interdisiplinær forskning, større bevissthet omkring målsetningen med denne forskningen, og større profesjonalitet i utførelsen av den. Den designfaglige praksis på sin side er i stor og rask forandring, og fra praktikerhold kommer krav om mer adekvat kunnskap. De samfunnsmessige utfordringene ligger utvilsomt i det som kalles "knowledge economy" der forskning i økende grad inntar rollen som "knowledge industry". Uten en hensiktsmessig og avansert forskerutdanning innen design kan ikke disse utfordringene møtes på en profesjonell måte.

3DED-konferansen la vekt på å drøfte et av aspektene ved disse utfordringene, nemlig profesjonalisering av forskerutdanning innen design. Denne gangen ble paperene til konferansen publisert i en artikkelsamling før selve arrangementet fant sted (Durling og Sugiyama, 2003). Veien til publisering og muntlige presentasjoner fulgte akademiske tradisjoner med "blind referee-system" av både abstract og paper. Dette må oppfattes som et skritt i riktig retning for utvikling av diskursen på feltet. Utbyttet av å ha alle paperene samlet i en artikkelsamling under konferansen har utvilsomt også bidratt til å høyne nivået og presisjonen på diskusjonene. Samtidig bidro dette til å minske de språklige barrierene mellom de asiatiske deltakerne og de øvrige. Artikkelsamlingen ble redigert av Dr. David Durling og Professor Kazuo Sugiyama, som begge både arrangerte og ledet konferansen.

Bildet av forskerutdanningen innen design, slik det ble tegnet på konferansen, er svært variert. De sterkeste skillelinjene går mellom de godt etablerte doktorskolene i USA på den ene siden og noen av de britiske doktorprogrammene på den andre. I sin oppsummering av konferansen karakteriserte professor Chris Rust fra Sheffield Hallam University, UK, dette skille på følgende måte:

"Dangerously unstructured" for UK og "Excessively rigid" for USA. Disse ulikhetene er et uttrykk for samspill av flere faktorer og for diverse aspekter ved dr. utdanningen. Vi mener at de først og fremst avspeiler: (i) forskjellige kunnskapssyn generelt, syn på designkunnskap per se og i samspill med andre kunnskapsdisipliner; (ii) synet på dr. studiedidaktikken og, følgelig, (iii) synet på organisatoriske rammer omkring forskerutdanningsvirksomheten. Dr. Rusts karakteristikk synes mest rettet mot de forskjellige britiske og amerikanske syn på forskerutdanningsdidaktikken. Nedenfor vil vi fokusere på noen av de konferansepresentasjonene som klart uttrykte kunnskapssyn bak programmet(ene), (i), og syn på dr. studiedidaktikken (ii) fremfor de øvrige som la sterkere vekt på de organisatoriske rammene rundt dr. studiene.

To ulike posisjoneringer kom klart til uttrykk under presentasjonene av to dr. programmer i Australia, respektivt ved Professor Diana Davis, Townsville, og Dr. Vesna Popovic, Queensland. Ved James Cook University i Townsville har man utviklet et felles doktorprogram for flere ulike kunsthøgskoler (billedkunst, design, teater, litteratur og film) innenfor de tradisjonelle rammer for doktorgrader ved universitetet. Dette var et bevisst valgt standpunkt, der det alternative hadde vært å satse på en spesialprofilert doktorgrad som tilsynelatende kunne ivareta særegenheter ved praktiske kunsthøgskoler. Konseptet bak doktorprogrammet har utviklet seg over en periode på 10 år, noe som er lenger enn for noe annet universitet i Australia. Modellen har vist seg å være robust og vellykket, ved at hele 70 doktorgrader er blitt avlagt i løpet av 10 år. Programmet har fått god evaluering av ledende australske vitenskapsteoretikere for, på den ene siden, dets kapasitet når det gjelder å tilby akademisk forsvarlig forskerutdanning og på den andre siden for åpenhet i forhold til individuell utfoldelse for kunstnere og designere. Disse doktorgradene påstås også å ha bidratt til utøvernes egen kunstneriske utvikling. Denne presentasjonen kan tolkes som uttrykk for et standpunkt at alle fag, også de kunsthøgskolige, kan utvikles til et akademisk nivå, hvis dets utøvere, "forskningsrekruttene", sikres en tradisjonell, akademisk basert, dr. gradsutdanning av høy kvalitet. Dr. grads didaktikk vil i så fall stå for

et standpunkt der forskerutdanning, uavhengig av dr.kandidatens eget fagfelt, er en generisk læringsprosess der man lærer å beherske adekvate "intellectual tools" for å løse diverse forskningsoppgaver.

Ved School of Design and Built Environment, Queensland University of Technology har de valgt et annet konsept for doktorprogrammet for industridesign. Der står selve artefakten både som utgangspunkt for oppbygging av programmet og som "mebdiator" for generering av kunnskap. Dette er valgt fordi det ansees som nødvendig for å bygge en samarbeidende forskningskultur mellom design-forskning og -praksis, samt å bygge et relevant kunnskapsgrunnlag som kan utvikle praksis. Programmet bygger på et standpunkt som vil gi designpraksis kraft til å utvikle seg til en disiplin med egen profil. Det ble ikke gjort rede for hvordan og hvor lenge dette dr.programmet har fungert og om det har produsert mange alumni. Derfor kan ikke disse to australske programmene sammenlignes ut i fra de vanlige evalueringskriteriene om "pedagogisk vellykkethet". Men om de ble stilt overfor hverandre, kan det kanskje sies at der hvor Townsville-modellen kunne stå for en "ekstrovert" akademisk holdning i forhold til et bredere akademisk felleskap, kunne Queensland-modellen representere et mer "introvert" syn på designkunnskap som et autonomt felt, rettet mest mot dialogen med fagets utøvende praksis.

Det var to nordiske presentasjoner på konferansen. Den danske med tittelen; *On Why Even Danish Design Does Need Theory. Theoretical First Kit for Handyman in Research*, ble fremført av professor Uffe Lentz, Designinstituttet og PhD Anders Munch, Avdeling for teori og historie, begge fra Arkitektskolen i Aarhus. I artikkelsamlingen skriver de følgende:

If design is solving problems we still need the right analysis of these problems in the world of the designers themselves – for developing theoretical understandings of design and making the basis of institutions for education and science. The doctoral education lies at the core of this and shows the strongest symptoms.

(Durling og Sugiyama, 2003:90).

Videre skriver de:

The scholar in design must be able to legitimate her or

his own project by placing it in relation to other scientific positions and principal interests, and to develop the theories in dialogue with these.

(Ibid. 2003:93)

Det andre nordiske bidraget, som ble presentert ved undertegnede, hadde tittel: *From Apprentice to Master. Some Notes on Educating Design Scholars and Developing Design Scholarship*. Det omhandlet epistemologiske premisser, bygget på konseptet "making disciplines" som over tid har blitt utviklet ved Arkitekthøgskolen i Oslo. Disse premissene danner også grunnlag for initiativ i forhold til oppbygging av kunnskapsfeltet innen design. Et prosjekt, *Design Dialogues*, ble presentert for å synliggjøre hvordan designforskere på ulike nivåer (MA, PhD, post.doc, professorer) kan samarbeide med etablerte kunnskapsdisipliner for å bygge design som akademisk felt og samtidig styrke det som fagekspertise. De to nordiske bidragene synes å representere et kunnskapssyn der design-kunnskap både fremmer sin egenart og søker dialog med andre kunnskapsfelt og kan derfor oppfattes å være "midt-i-mellom" i forhold til de to australske "poler".

To amerikanske eksempler kan illustrere tendenser der design-fagene søker allianser seg i mellom som en felles arena for kunnskapsoppbygging i design. Et av eksemplene, presentert av Professor David Pijawka, er fra Arizona State University som har etablert et doktorprogram i *Environmental Design* der flere praktisk-estetiske fag (arkitektur, landskapsarkitektur, byplanlegging, interiørdesign og grafisk design) samles. Et annet eksempel på disse tendensene, introdusert av Dr. Lorraine Justice, er det prestisjetunge Georgia Institute of Technology (Georgia Tech), som har planer om å etablere et doktorgradsprogram i *industrial design* innen et "paraply"-program for doktorstudier for et bredt spekter av designfag. Begge institusjoner satser på obligatoriske forskerkurs for å bygge en felles intellektuell plattform. Samtidig forventes doktorandene å ta dybdekurs innen sine egne fagemner. Disse kursenes hensikt er både å styrke en felles identitet og en mer fagspesifikk forankring. Ved begge institusjoner spiller arkitekturutdanningene en samlende rolle i "paraply"-tankegangen. Det forventes en synergieffekt av dette fellesskapet, ved at det utvikles en voksende

”critical mass” av forskere innen beslektede områder. Spin-off effekten forventes å være både akademisk, faglig, organisatorisk og økonomisk.

For de av oss som har deltatt på flere enn en av de tre DED-konferansene, synes den tredje, Tsukuba-konferansen, å være et svært langt skritt i retning profesjonalisering av dr.studier i design. Den har fungert på to nivåer. Det ene gjelder selve dr.gradsproblematikken: Den har vist at doktorprogrammene i design har utviklet seg forskjellig i ulike land på grunnlag av ulike modeller, konsepter og fremgangsmåter avhengig av lærestedets kulturelle, sosiale og økonomiske kontekst, men også på grunnlag av det rådende kunnskapssyn ved hvert lærested. Det som er felles er kravet om høy standard på den kunnskap som forventes utviklet gjennom dr.gradsforskning. Designforskningen må kunne tåle kritikk fra andre etablerte kunnskapsdisipliner før den skal kunne fungere som en seriøs bidragsyter til kunnskapsfellesskapet. Samtidig bør dr.gradene virke proaktivt for å styrke designfagene som ekspertisefelt. Det andre nivået ved konferansen var det overordnede rammeverk for diskusjonen om dr.gradsstudiernes rolle i prosessen der designfagene møter utfordringene fra kunnskapssamfunnet. Arrangørene bør takkes for at de handlet inkluderende m.h.t. å ta imot varierte bidrag til konferansen og samtidig for at de holdt strenge akademiske krav ved kvalifisering av disse til presentasjon. Vi ser fram til fjerde ”reisemål” på denne ”designkunnskapsreisen” som startet i Ohio i 1998 og som skal fortsette ved Georgia Tech i USA i 2005.

Halina Dunin-Woyseth, Professor Dr. Techn, AHO

Halina.Dunin-Woyseth@aho.no

Liv Merete Nielsen, professor, dr.Ing

Høgskolen i Oslo

livmerete.nielsen@est.hio.no

Referanser:

Buchanan, Richard, Dennis Doordan, Lorraine Justice, and Victor Margolin, eds. 1999. Doctoral Education in Design 1998. Proceedings of the Ohio Conference Octobre 8–11, 1998. Pittsburg: School of Design, Carnegie Mellon University.

Durling, David, and Ken Friedman., eds. 2000. Proceedings of the Conference Doctoral Education in Design: Foundations for the Future : held 8–12 July 2000, La Clusaz, France. Stoke-on-Trent: Staffordshire University Press.

Durling, David, and Kazuo Sugiyama, eds. 2003. Proceedings of the third conference Doctoral Education in Design. 3rdDED Tsukuba. Tsukuba: University of Tsukuba.